Сокур А.А.
Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри загальної педагогіки та
педагогіки вищої школи
Ярошинська О.О.

СУЧАСНІ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сьогодні в Україні спостерігається утвердження в наукових працях нової філософії навчання й виховання учнів – особистісно зорієнтованого підходу і це змінило пріоритети в освіті. Сучасними науковцями проблема розвитку творчих здібностей учнів розв'язується у контексті гуманізації освіти. Їхні ідеї стають джерелом гуманістичного оновлення педагогічних технологій, тим культурним фоном, який має значні можливості для творчого розвитку дітей.

Відповідно до концепції гуманітаризації передбачено переорієнтацію пріоритетів у визначенні навчальних ідеалів – відмову від технократичних підходів та спрямування навчального процесу на формування духовного світу особистості, утвердження духовних цінностей як першооснови у визначенні мети й змісту навчання.

Першорядного значення набуває проблема розробки і втілення у навчальний процес високоефективної в умовах сучасної загальноосвітньої школи моделі розвитку творчих здібностей. Аналіз зарубіжних та вітчизняних джерел свідчить, що розв'язання даної проблеми найчастіше пов'язується з розробкою освітніх програм творчого розвитку дітей (Дж.Гілфорд, Г.Костюк, О.Матюшкін, А.Петровський, К.Роджерс, та ін.). Численні вітчизняні педагогічні дослідження пропонують різноманітні моделі, системи методів навчання дітей творчої діяльності: образотворчої, мовленнєвої, театральної.

Розвиток творчих здібностей учнів, безперечно, є одним з найважливіших завдань сучасної школи, проте в умовах шкільного навчання його здійснення ускладнюється необхідністю засвоєння учнями визначених програмою стандартних знань, умінь і навичок. До того ж академічні успіхи школярів не завжди збігаються з їхніми творчими здібностями. З метою належного розвитку творчих здібностей кожного учня потрібно якомога раніше їх виявити і впродовж навчання цілеспрямовано впливати на розвиток творчих задатків.

У сучасній педагогіці існує значна кількість різноманітних моделей, програм розвитку і стимулювання дитячої творчості, заснованих на своєрідних концептуальних підходах. Усі моделі вказують на те, що існує міцний зв'язок між творчими здобутками дитини в будь-якій творчій діяльності та

розвитком її інтелектуальної сфери. Але лише окремі з них знайшли широке впровадження у навчальну практику сучасної школи. Значний інтерес становлять системи, які тісно переплітаються із змістом навчання у школі І ступеня і є невід'ємною складовою навчального процесу.

Однією з найпрогресивніших у цьому напрямі є система посібників для початкової школи О.Я. Савченко. Посібник «Барвистий клубок» готує молодших школярів 6-7 років до самостійної, творчої діяльності. Учням пропонується малювання за зразком, завершення малюнка, складання задач, виконання малюнка з геометричних фігур, робота з природним матеріалом тощо. У посібнику «Розвивай свої здібності» [1] пропонуються численні завдання, спрямовані на розвиток сприймання, спостережливості, вміння аналізувати, розрізняти істотне і неістотне, узагальнювати, комбінувати, уявляти тощо. Учні можуть реалізувати себе у виготовленні виробів з природного матеріалу, створенні орнаменту, витинанок, малюванні, складанні розповідей, казок, віршів тощо. Тексти посібника є зразком творчості найкращих митців слова, що спонукає учнів наслідувати мовленнєві зразки, образні звороти у своєму мовленні, своїй творчості.

Посібник «Умій вчитися» [2] є логічним продовженням роботи з розвитку творчих здібностей, розпочату у попередніх класах: учням пропонуються завдання, які формують організаційно-творчі вміння (планувати роботу, цінувати час, самостійно організовувати власну діяльність, контролювати та оцінювати її), навчають умінь, необхідних для здійснення повноцінної творчої діяльності: аналізувати, виділяти головне, порівнювати, завершувати, шукати причину, передбачати наслідки, узагальнювати, доводити думку. Творчі завдання дозволяють молодшим школярам реалізувати свою фантазію в аплікації з соломки, у малюванні, в усних розповідях, письмових творах та віршах.

Здійснений нами аналіз окремих методик і курсів розвитку творчих здібностей свідчить, що повноцінний творчий розвиток молодших школярів може забезпечити лише така організація навчання, яка передбачає залучення учнів до наукового пошуку і використання отриманих знань на практиці. Оскільки аналогія як форма зв'язку між предметами і явищами єднає їх не за формою, а за змістом, то навчання має будуватися таким чином, щоб засвоювалась не форма, а зміст. Причому зміст має бути засвоєний на творчому рівні. Головне завдання вчителя у подібних програмах – попередити негативний вплив зовнішніх чинників на розвиток творчих здібностей учнів, забезпечити диференційований підхід, безпосередній зв'язок з життям, самостійне мислення та міркування учнів. Пряме втручання вчителя у творчий пошук учнів має бути ледь помітним, обережним, зваженим.

Усі вивчені програми містять цікаві вправи та завдання, що розвивають фантазію, уяву, стимулюють пізнавальні інтереси. Постає потреба у синтезуванні подібних програм з навчальними планами з метою збагачен-

ня навчального процесу елементами, які б використовували потенціал усіх навчальних дисциплін початкової школи для творчого розвитку учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савченко О.Я. Розвивай свої здібності: Навчальний посібник для молодших школярів. – К.: Освіта, 1996. – 192с.
2. Савченко О.Я. Умій вчитися: Навчальний посібник для молодших школярів. – К.: Освіта, 1995. – 159с.